

La Mettrie (1709-1751)

Autor tekstu: **Daniel Krzewiński**

Julien Offray de La Mettrie urodził się 25 grudnia 1709 roku na północy Francji. Początkowe jego wykształcenie było religijne i pozostawało pod wpływem jansenistów. W szesnastym roku życia w rozwoju umysłowym La Mettriego następuje przełom. Studiuje on fizykę i pod wpływem popularnego w jego rodzinnym miasteczku lekarza Junot zaczyna zajmować się medycyną. W 1728 roku La Mettrie otrzymuje stopień doktorski. Praktyka lekarska w małym miasteczku i wykształcenie medyczne nie zadowalały go. Udaje się do Lejdy. Tutaj też zaczyna się kształtować jego materialistyczny pogląd, który krzepnie i rozwija się w latach następnych. W 1737 roku La Mettrie rozpoczyna intensywną działalność literacką w zakresie medycyny i filozofii materialistycznej. Staje się aktywnym bojownikiem postępowej nauki i materialistycznego światopoglądu. Śmiałe, dowcipne pamflety i satyry filozofa skierowane przeciw konserwatywnym filozofom, uczonym i lekarzom, zaostrzyły nienawiść, którą żywiło duchowieństwo do La Mettriego za jego bojowy materialistyczny pogląd.

Punktem wyjścia dla badania zarówno świata zewnętrznego jak i życia duchowego była dla La Mettriego wzorowana na matematyce metoda Kartezjusza, którą poczytywał za największą zasługę swego mistrza. Szukając jako badacz, prawdy w przyrodzie, upatrywał jej kryterium w samej jej metodzie. La Mettrie dał wzór rozumowania z największą doskonałością, jasnością i metodycznością, scholastyków zaś ganił za to, że próbowali wytłumaczyć „ciemne rzeczy za pomocą ciemnych jakości” [1]. Rozumowanie La Mettriego było proste i można je wyrazić w krótkim stwierdzeniu: „wszystkie rzeczy są materialne”. La Mettrie starał się obalić twierdzenie i powszechne mniemanie, że dusza ludzka jest „niematerialna”. Głównym argumentem za materialnością duszy była jej zależność od ciała. Gdy ciało nie otrzymuje pokarmu, dusza słabnie, a gdy zostaje nakarmiona, wypełnia ją życie, choroba zaś ciała wprowadza zaburzenia do duszy. Zależność więc duszy do ciała była dla La Mettriego często widoczna. Do tych spostrzeżeń nad zależnością zjawisk psychicznych od cielesnych La Mettrie dodawał przesłankę, że aby móc być zależną od ciała dusza sama musi być ciałem. Sądził również, iż zjawiska świadomości dadzą się wytłumaczyć za pomocą praw mechaniki, twierdził wręcz, że człowiek jest niczym innym jak skomplikowaną maszyną [2]. Zwykła, nieorganiczna materia jest bezwładna, skoro więc istoty organiczne poruszają się same z siebie, to muszą zawierać jakiś inny szczególny rodzaj materii. Ten czynny rodzaj materii w istotach organicznych to nic innego niż to, co powszechnie nazywane jest duszą.

Biologiczne pojmowanie duszy ułatwiało La Mettrie’emu formułowanie teorii materialistycznej. Poszedł on dalej w swych rozważaniach niż Kartezjusz, myślenie jest nie tylko własnością materii, ale samo jest procesem materialnym. Każda nawet najdrobniejsza cząstka materii organicznej ma własności psychiczne. Własnością materii jest działanie mechaniczne, zmiany dokonują się w niej wedle stałych praw ruchu, bez interwencji wolnych i nie dających się obliczyć czynników. La Mettrie ośrodkiem swej głównej myśli uczynił przekonanie, że człowiek jest tak samo maszyną jak zwierzęta, tylko lepiej skonstruowaną i wyróżniającą się przypadkową własnością – mową. Spodziewał się, iż doczeka się chwili, w której mały nauczą się mówić i będą wówczas wytwarzać kulturę nie ustępującą ludzkiej. W przeciwieństwie do hierarchizacji poglądów na świat, materializm jego był poglądem niwelującym, uważał bowiem, iż nie ma istot i rzeczy wyższych lub niższych, lecz wszystko jest jednakowo materią i maszyną. La Mettrie dokonuje porównania człowieka i zwierzęcia, podkreślając analogię między ich organizmami. Przypisuje zwierzętom takie właściwości, które dotychczasowa filozofia uważała za charakterystyczne dla człowieka. Broni poglądu, że prawo naturalne, czyli intuicyjna zdolność rozróżniania dobra i zła jest właściwa zwierzętom, że można znaleźć w zachowaniu zwierząt potwierdzenie, iż przeżywają ból radość, że posiadają sumienie, odczuwają wyrzuty sumienia i wstyd w wypadku popełnienia okrucieństwa. Podłoże prawa naturalnego upatruje La Mettrie w biologicznym organizmie, we właściwych mu potrzebach życiowych, w naturalnym dążeniu do szczęścia przez zaspokojenie potrzeb życiowych. S. Rudniański nazwał stanowisko La Mettriego w etyce neoepikureizmem ze względu na wysoką ocenę rozkoszy czerpanej z zaspokojenia potrzeb i żywotności organizmu.

Innym ważnym poglądem La Mettriego była jego koncepcja materii, utożsamianej często z substancją, wyposażoną w trzy nieodłączne istotne właściwości” ruch, czucie i rozciągłość.

Interesują go przy tym te formy ruchu, które służą wyjaśnieniu wrażliwości i czucia. Jak

twierdzi, ruch nie polega na przesunięciu cząstek materii pod wpływem bodźców zewnętrznych, lecz przysługuje on immanentnie każdej materialnej cząstce. Zjawiska pobudliwości mięśni traktuje La Mettrie jako koronny dowód przeciwko istnieniu duszy (ruch mięśni odciętych od żywego organizmu). La Mettrie traktując organizm jako maszynę mówi, że sama wprawia się w ruch, czerpiąc z przyrody energię w postaci pokarmu. „Ciało ludzkie jest maszyną, która nakręca sama własne sprężyny, jest to żywy obraz perpetum mobile. Pokarm podtrzymuje to, co ciało spala. Bez pokarmu dusza marnieje” [3]. Z poglądu o ograniczeniu przez organizm swobody działania wyprowadza La Mettrie praktyczny nakaz dbałości o zdrowie.

Całe życie La Mettriego było nieustanną walką. Nie bacząc na okrutne prześladowania, nieustannie można powiedzieć biczował rutyniarzy i filozofów idealistów. Dlatego też imię jego był zniechęczone, tak iż musiał przyjąć schronienie na dworze króla pruskiego Fryderyka II. Tam też i zmarł 11 listopada 1751 roku, odmówiwszy spowiedzi przed śmiercią.

Bibliografia

- La Mettrie J. O., Człowiek-maszyna, przeł. S. Rudniański, Warszawa 1984,
- Krajewski W., Główne zagadnienia i kierunki filozofii, Cz. II, Ontologia, Warszawa 1963,
- Kuderowicz Z. Filozofia nowożytnej Europy, Warszawa 1989,
- Tatarkiewicz W., Historia Filozofii, T. 2, Warszawa 2002.

Przypisy:

[1] J.O. De La Mettrie, Człowiek-maszyna, przeł. S. Rudniański, Warszawa 1984,s. 20,

[2] W. Krajewski, Główne zagadnienia i kierunki filozofii, Cz. II, Ontologia, Warszawa 1963,s. 135,

[3] J.O. De La Mettrie, Człowiek maszyna,s. 22,

Daniel Krzewiński

Ur. 1982 w Brzegu. Magister historii Uniwersytetu Opolskiego. Pasjonat i badacz historii filozofii. Główny krąg jego zainteresowań skupia się wokół filozofii XIX i XX wieku, a także kwestii ontologicznych.

[Strona www autora](#)

[Pokaż inne teksty autora](#)

(Publikacja: 08-06-2009)

[Oryginał..](http://www.racjonalista.pl/kk.php/s,6585) (<http://www.racjonalista.pl/kk.php/s,6585>)

Contents Copyright © 2000-2009 Mariusz Agnosiewicz

Programming Copyright © 2001-2009 Michał Przech

Autorem portalu Racjonalista.pl jest Michał Przech, zwany niżej Autorem.
Właścicielami portalu są Mariusz Agnosiewicz oraz Autor.

Żadna część niniejszych opracowań nie może być wykorzystywana w celach komercyjnych, bez uprzedniej pisemnej zgody Właściciela, który zastrzega sobie niniejszym wszelkie prawa, przewidziane w przepisach szczególnych, oraz zgodnie z prawem cywilnym i handlowym, w szczególności z tytułu praw autorskich, wynalazczych, znaków towarowych do tego portalu i jakiegokolwiek jego części.

Wszystkie strony tego portalu, wliczając w to strukturę katalogów, skrypty oraz inne

programy komputerowe, zostały wytworzone i są administrowane przez Autora. Stanowią one wyłączną własność Właściciela. Właściciel zastrzega sobie prawo do okresowych modyfikacji zawartości tego portalu oraz opisu niniejszych Praw Autorskich bez uprzedniego powiadomienia. Jeżeli nie akceptujesz tej polityki możesz nie odwiedzać tego portalu i nie korzystać z jego zasobów.

Informacje zawarte na tym portalu przeznaczone są do użytku prywatnego osób odwiedzających te strony. Można je pobierać, drukować i przeglądać jedynie w celach informacyjnych, bez czerpania z tego tytułu korzyści finansowych lub pobierania wynagrodzenia w dowolnej formie. Modyfikacja zawartości stron oraz skryptów jest zabroniona. Niniejszym udziela się zgody na swobodne kopiowanie dokumentów portalu Racjonalista.pl tak w formie elektronicznej, jak i drukowanej, w celach innych niż handlowe, z zachowaniem tej informacji.

Plik PDF, który czytasz, może być rozpowszechniany jedynie w formie oryginalnej, w jakiej występuje na portalu. **Plik ten nie może być traktowany jako oficjalna lub oryginalna wersja tekstu, jaki zawiera.**

Treść tego zapisu stosuje się do wersji zarówno polsko jak i angielskojęzycznych portalu pod domenami Racjonalista.pl, TheRationalist.eu.org oraz Neutrum.eu.org.

Wszelkie pytania prosimy kierować do redakcja@racjonalista.pl